

C29 – FIN2

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 2007-2008

16 oktober 2007

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR ALGEMEEN BELEID, FINANCIEN EN BEGROTING

INHOUD

Vraag om uitleg van de heer Koen Van den Heuvel tot de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Institutionele Hervormingen, Havens, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid, over de statistische informatie over armoedebestrijding

1

Waarnemend voorzitter: mevrouw Hilde Eeckhout

Vraag om uitleg van de heer Koen Van den Heuvel tot de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Institutionele Hervormingen, Havens, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid, over de statistische informatie over armoedebestrijding

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

De heer Koen Van den Heuvel: Mijnheer de minister-president, twee jaar geleden heb ik naar aanleiding van de werelddag van verzet tegen armoede, een vraag gesteld aan uw voorganger over de statistische opvolging van de armoedebestrijding (*Hand. VI. Parl. 2005-06, nr.C-20, p.1*). Mijn fractie wil naar aanleiding van deze dag van de armoedebestrijding benadrukken over welke actiemogelijkheden de Vlaamse overheid beschikt om die dag niet zomaar te laten passeren.

Ik herinner me dat toenmalig minister-president Leterme een heel uitvoerig antwoord heeft gegeven. Vanuit de Vlaamse Regering wilde hij werk maken van deze problematiek.

Intussen is er het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2005-2009, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 25 november 2005, waar een luik statistiek aan verbonden is. Daarnaast werd het met de wetswijziging van 22 maart 2006 van de Statistiekwet van 1962 mogelijk om vertrouwelijkheidscontracten te sluiten.

Mijnheer de minister-president, welke stappen heeft de Vlaamse Regering intussen gezet om de armoedebestrijding beter in beeld te brengen? Er bestaat een verband tussen de federale instantie, de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie van de FOD (Federale Overheidsdienst) Economie (voorheen NIS, Nationaal Instituut voor de Statistiek) en de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Deze studiedienst krijgt toegang tot de jaarlijkse Europese 'Survey on Income and Living Conditions'.

Tot welke federale statistische informatie over armoede wilt u concreet toegang krijgen?

Welke informatiestromen moeten het voorwerp uitmaken van de zogenaamde vertrouwelijkheidscontracten?

Toenmalig minister-president Leterme was vrij positief over het inschakelen van de Kruispuntbank voor de Sociale Zekerheid (KSZ). Deze informatie moet toelaten om

in de toekomst te zorgen voor de screening of evaluatie van een aantal Vlaamse programma's die rechtstreeks of onrechtstreeks verband houden met de sociale wetgeving. Zijn er de voorbije twee jaren stappen gezet om het gebruik van de KSZ aan te moedigen?

De minister-president wees destijds ook op de belangrijke inspanningen van Kind en Gezin inzake de registratie en het verzamelen van informatie over kansarme gezinnen. Er werd ook gesuggereerd dat er verbetering mogelijk was. Welke inspanningen werden intussen geleverd?

– *De heer Jaak Gabriels treedt als waarnemend voorzitter op.*

In het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2005-2009 staat dat het Vlaamse armoedebeleid moet worden onderbouwd met indicatoren. Om het beleid over armoede en sociale uitsluiting in beeld te brengen, moet een geïntegreerd monitoringsysteem worden opgezet. Wat is hier de stand van zaken?

De Vlaamse Regering kan drie personen aanwijzen om te zetelen in de federale Hoge Raad voor de Statistiek. In welke mate hebben deze drie vertegenwoordigers de afgelopen jaren standpunten ingenomen over het statistische beleid inzake armoede en armoedebestrijding?

Bij de FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (voorheen NIS) moet een coördinatiecomité worden opgericht dat onder meer adviezen moet geven over de standpunten die België op internationale bijeenkomsten inneemt over de inzameling van statistieken die betrekking hebben op gewest- en gemeenschapsmateries. De gewesten en de gemeenschappen kunnen krachtens de herziene Statistiekwet een vertegenwoordiger aanwijzen. Werden deze vertegenwoordigers al aangeduid? Is er al nagedacht over de wijze waarop deze opdracht concreet kan bijdragen tot een betere statistische informatieverwerking over armoede?

Van welke fora waarin de deelstatelijke overheden en de federale overheid elkaar ontmoeten maakt armoedebestrijding een vast agendapunt uit?

Tot slot heb ik nog een vraag over de doelstelling van het Pact van Vilvoorde. Dit pact is enkele jaren geleden afgesloten, met de medewerking van de sociale partners, en loopt tot 2010. Het doel was dat de armoedebestrijding tegen 2010 zo ver gevorderd zou zijn dat Vlaanderen tot de top vijf van de EU-regio's zou beho-

ren. Mijnheer de minister-president, in uw Septemberverklaring stelde u dat Vlaanderen met 10 percent armen op de derde plaats staat inzake armoedebestrijding, samen met Nederland. Hoe is deze quotering tot stand gekomen? Hoe evalueert u de meest recente monitoring van de resultaten? Hoe staat het met de evolutie inzake de scores op de onderscheiden indicatoren?

De voorzitter: Minister-president Peeters heeft het woord.

Minister-president Kris Peeters: De Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie van de FOD Economie (voorheen NIS, Nationaal Instituut voor de Statistiek), de KSZ en andere federale instanties verzamelen heel wat data die relevant zijn voor de armoede-problematiek. Hun hoofdtaak is het kwaliteitsvol en tijdig verzamelen van data, en niet zozeer de analyse ervan. Daarom is het belangrijk dat onderzoeksinstellingen maar ook overheidsdiensten vlot toegang krijgen tot deze informatie.

De Studiedienst van de Vlaamse Regering heeft sinds twee jaar een overeenkomst met de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie van de FOD Economie dat een reguliere levering van de data van de jaarlijkse enquête over inkomens- en leefomstandigheden (SILC: Statistics on Income and Living Conditions) waarborgt. Deze overeenkomst geldt tot 2008. Mits een vertrouwelijkheidscontract en de betaling van 500 euro, ontvingen we met enige vertraging de data voor jaar 2004 en 2005. De data voor 2005 hebben we pas ontvangen in de zomer van 2007. De resultaten van de enquête die in 2006 plaatsvond, zijn nog niet beschikbaar.

Momenteel is binnen de Studiedienst een onderzoek in voorbereiding over huishoudens en hun hulpbronnen. Inkomen en eigendom zijn daar voorbeelden van. Deze studie baseert zich onder meer op de SILC-gegevens maar ook op de gezondheidsenquête.

Een tweede onderzoek loopt over de participatie van kansengroepen aan meerdere levensdomeinen. Er wordt nagegaan welke kansengroepen minder participeren aan leren, wonen, werken, vrije tijd, mobiliteit enzovoort en welke hun kans is om hieraan deel te nemen gezien hun opleiding, leeftijd, functionele beperkingen, gezinssituatie enzovoort. De SILC-enquête is een van de bronnen naast de sociaaleconomische enquête en de survey van de Studiedienst over waarden, houdingen en gedragingen. De SILC-databank wordt ten slotte ook gebruikt om de armoededrempel voor het Vlaamse Gewest te berekenen. Ik kom daar straks nog op terug tijdens het antwoord op uw laatste vraag. De resultaten werden beschreven in VRIND (Vlaamse Regionale Indicatoren), hoofdstuk armoede en uitsluiting.

Ik zal uw tweede en derde vraag samen beantwoorden. De Studiedienst wil graag toegang tot de microdata van

de SILC-enquête, de Huishoudbudgetenquête en de Gezondheidsenquête. Bij deze laatste is de Vlaamse overheid betrokken als cofinancier, wat de toegang tot de data nadien vergemakkelijkt. Uiteraard zijn er ook administratieve registers die interessante informatie bevatten. De belangrijkste worden gebundeld en ontsloten via de KSZ.

Sinds twee jaar ontvangt de studiedienst geanonimiseerde microgegevens inzake de wigw's (weduwe, invalide, gepensioneerde en/of wees) en alle andere personen die recht hebben op een voorkeursregeling in de ziekteverzekering. We kunnen de gegevens op gemeentelijk niveau verkrijgen volgens geslacht, leeftijd en personen ten laste. Ook de personen gerechtigd op een tegemoetkoming aan personen met een handicap, op een integratietegemoetkoming of een inkomensvervangende tegemoetkoming worden geleverd naar leeftijd en geslacht. Indien de Studiedienst nog meer analyses wil uitvoeren, dan kan die aparte extracties met individuele gegevens zonder adres opvragen bij de KSZ of het datawarehouse Arbeidsmarkt, mits een bijkomende overeenkomst en vergoeding. Bovendien is het zo dat de Vlaamse overheid in zijn geheel via de Coördinatiecel Vlaams e-government (CORVE) intens samenwerkt met de KSZ in het uitwisselen en ter beschikking stellen van gegevens alsook in het ontwikkelen van vraaggestuurde e-govprojecten (e-government).

Kind en Gezin raamt nu al meerdere jaren het aantal geboorten in kansarme gezinnen op basis van het maandinkomen van het gezin, de opleiding en arbeidssituatie van de ouders, de ontwikkeling van de kinderen en de huisvesting. Deze informatie is ook vrij toegankelijk via de website met onder meer gemeentelijke rapporten. We kunnen ook melding maken van relevant cijfermateriaal dat het departement Onderwijs verzamelt op basis van de registratie over het gelijkemansonderwijs (GOK) en op basis van de driejaarlijkse SONAR-enquête (Studiegroep "Van Onderwijs naar Arbeidsmarkt") die informatie levert over deelname van kansengroepen aan onderwijs in functie van inkomen, scholing en tewerkstellingsstatus van de ouders. Het Kenniscentrum voor Duurzaam Woonbeleid organiseerde in 2005 een enquête over woonkwaliteit en verbond hieraan inkomensgegevens. De Studiedienst verzamelt deze informatie, ontsluit ze via zijn website en analyseert de gegevens. De resultaten worden bekendgemaakt via allerhande publicaties, zoals VRIND.

U vroeg ook of aan de Studiedienst de vraag wordt gesteld om het Vlaamse actieplan en het Vlaamse armoedebeleid te onderbouwen met indicatoren. Deze vraag werd door de bevoegde minister niet officieel gesteld. De monitoring van het Vlaamse armoedebeleid gebeurt in eerste instantie door het departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG) en wordt hierbij ondersteund door de onderzoeksequipe van profes-

sor Vranken die jaarlijks het Vlaamse Armoederapport opstelt. Er bestaat een goede samenwerking tussen de cel armoedebestrijding van het departement WVG en de Studiedienst. Wanneer ze vragen stellen over cijfers, bezorgen we die. De Studiedienst heeft trouwens een vertegenwoordiger in de stuurgroep voor het jaarverslag Armoede Vlaanderen.

Ook zonder deze expliciete vraag, wijden we jaarlijks in het regionale indicatorenboek VRIND een hoofdstuk aan armoede en uitsluiting. Hierbij wordt de problematiek vanuit meerdere aspecten benaderd. Het is ook de bedoeling om in de Sociale Staat van Vlaanderen uitgebreid aandacht te besteden aan de armoede- en inkomensproblematiek. In een eerste algemene bijdrage wordt op een essayistische manier een state of the art gemaakt van de bestaande literatuur en onderzoeksresultaten over de armoede- en inkomenssituatie in Vlaanderen, waarbij ook relevante trends en ontwikkelingen van de afgelopen 20 tot 25 jaar inzake armoede en inkomen aan bod zullen komen. In een tweede bijdrage, een focusbijdrage, wordt vervolgens dieper ingegaan op één of een beperkt aantal met de armoede- en inkomensproblematiek verband houdende beleidsrelevante of maatschappelijk actuele kwesties. De eerste publicatie van de Sociale Staat van Vlaanderen is gepland voor eind 2008.

In de Hoge Raad voor Statistiek (HRS) vertegenwoordigen de Studiedienst en de SERV de Vlaamse overheid. In dit adviesorgaan worden adviezen geformuleerd van methodologische aard. De voorbije jaren werden geen specifieke werkgroepen opgericht rond het thema van armoede. Er kan terzijde melding gemaakt worden van een nieuwe nog op te richten ad-hoc-HRS-werkgroep die tot doel heeft afspraken te maken over de wijze waarop etnische minderheden en allochtonen – rekening houdende met de privacywetgeving – statistisch moeten worden beschreven in registers en enquêtes zodat data uitwisselbaar en vergelijkbaar zijn. Een expert van de Studiedienst zal hieraan deelnemen en de conclusies van de Vlaamse werkgroep – dat is een opdracht voor de minister van Gelijkekansenbeleid – verdedigen.

De oprichting van een coördinatiecomité tussen de federale staat en de gewesten en gemeenschappen was al eerder aangekondigd in de Statistiekwet van 1962. De oprichting bleef tot op heden dode letter ondanks meerdere aanmaningen vanuit de Vlaamse overheid. Bij de laatste herziening van de statistiekwet in 2006 werd op aandringen van de gewesten de opdracht van het coördinatiecomité concreter beschreven en de wijze van samenstelling vastgelegd. Dit comité zou worden belast met het voorbereiden van een geïntegreerd meerjarenprogramma over data die moeten worden verzameld vanuit gemeenschappelijk belang van de federale staat en de gewesten. Het comité krijgt eveneens als opdracht om gemeenschappelijke standpunten voor te bereiden voor de Belgische delegatie op internationale statistiekfora. De HRS adviseerde het uitvoeringsbesluit voor het zomerreces. Momenteel zou aan de gewestregeringen de

vraag worden gesteld om twee vertegenwoordigers aan te duiden zodat de nieuwe federale regering de oprichting kan uitvaardigen. Op dit comité zullen agendapunten kunnen worden geplaatst die binnen het bevoegdheidsdomein van de FOD Economie en van de drie gewestelijke statistiekdiensten liggen. Een lange geschiedenis, maar het einde van de tunnel is in zicht.

Er is een federale werkgroep die het jaarrapport over de armoede begeleidt en waaraan ook de gemeenschappen deelnemen. De FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (voorheen NIS) heeft eveneens een permanente stuurgroep die de organisatie van de SILC-enquête begeleidt. Hieraan nemen ook vertegenwoordigers van de Vlaamse overheidsdiensten deel als gebruikers van de data.

Dan had u nog een vraag over de heel belangrijke Septemberverklaring, waarin uitdrukkelijk werd verwezen naar de ranking van Vlaanderen op het vlak van armoede. Ik heb een uitgebreid antwoord voorbereid. Als dat niet zou volstaan, dan kan ik u een nog meer uitgebreid antwoord bezorgen.

In het oorspronkelijke Pact van Vilvoorde, afgesloten in 2001, engageerde de Vlaamse Regering zich om Vlaanderen op het vlak van armoedebestrijding en sociale cohesie tegen 2010 in de top vijf van de EU-regio's te brengen. Eind 2005 werden de doelstellingen uit het Pact van Vilvoorde geactualiseerd. Daarbij werd het streefdoel van de top vijf van de EU-regio's gewijzigd in de top vijf van de lidstaten van de Europese Unie. Deze wijziging hangt samen met het feit dat cijfers over de armoedesituatie voor EU-regio's op NUTS 1-niveau (Nomenclatuur der territoriale eenheden van de Europese Unie voor de statistieken) niet voorhanden zijn.

De doelstelling van het Pact van Vilvoorde lijkt vandaag gehaald te worden. Vandaag heeft de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie van de FOD Economie cijfers bekendgemaakt die in dezelfde richting wijzen. Het aandeel personen onder de armoedegrens lag in Vlaanderen in 2005 op hetzelfde niveau als in Nederland. Enkel in Zweden en Tsjechië ligt het aandeel armen lager dan bij ons. De armoede is ook minder 'diep' dan in de meeste EU-lidstaten. Wanneer de armoedegrens op 40 of 50 procent van het mediaaninkomen wordt gelegd, haalt Vlaanderen telkens een gedeelde tweede plaats. De inkomensongelijkheid ten slotte ligt laag vergeleken met de EU-lidstaten. Enkel in Zweden en Denemarken scoort de verhouding van het inkomen van de 20 procent rijkste gezinnen tegenover het inkomen van de 20 procent armste gezinnen even laag of lager.

Vlaanderen scoort echter niet bij alle leeftijdsgroepen even goed. Bij de personen tussen 25 en 49 jaar neemt het Vlaamse Gewest de topositie in binnen de EU-25.

Ook bij de jongeren en de kinderen onder de 16 jaar haalt Vlaanderen de top vijf. Bij de ouderen doet het Vlaamse Gewest het echter opvallend minder goed. Binnen de groep 50- tot 64-jarigen bekleedt Vlaanderen nog de zevende plaats, maar bij de 65-plussers vallen we met een armoederisico van ruim 20 percent zelfs terug tot diep in de middenmoot. Bij deze schijnbaar slechtere inkomenspositie van ouderen tegenover andere leeftijdsgroepen moet wel opgemerkt worden dat zij zelf veelal eigenaar zijn van het huis dat ze bewonen en daardoor minder geconfronteerd worden met deprivatie op andere levensdomeinen.

Armoede verwijst naar achterstelling en uitsluiting op meerdere domeinen. Werk is een belangrijke buffer tegen armoede. Slechts 3 percent van de Vlamingen met een betaalde job leefde onder de armoededrempel. Bij niet-werkenden ligt dit percentage zes keer hoger. In 2005 leefde 7 percent van de kinderen in een gezin waar op dat ogenblik niemand werkte. Kinderen uit gezinnen met een lagere sociaaleconomische status hebben een grotere kans om in het buitengewoon onderwijs terecht te komen en niet deel te nemen aan het hoger onderwijs. Ze behalen minder goede resultaten op vaardigheden, hebben meer schoolse achterstand en kennen een grotere drop-out.

Eigendom van huizen vormt eveneens een goede barrière tegen armoede. Het risico om in armoede terecht te komen ligt lager bij eigenaars. Een op vijf van de 20 percent armste gezinnen moest meer dan 30 percent van zijn inkomen uitgeven aan woonkosten. Verder heeft 14 percent van de Vlaamse huishoudens problemen met het afbetalen van de energiefactuur. Mensen met een laag inkomen geven veel meer aan dat ze een slechte gezondheid hebben. Een op vijf van de armste gezinnen moet medische zorgen uitstellen om financiële redenen. Minder gegoeden hebben bovendien een kleinere vrienden- en kennissenkring en ze participeren veel minder aan cultuur en sport.

Globaal gezien is het armoedefenomeen in Vlaanderen relatief beperkt in omvang en daalt het in kwantitatieve zin. Het probleem stelt zich echter zeer scherp bij bepaalde bevolkingsgroepen die dan ook op meerdere levensdomeinen achtergesteld worden.

Voor alleenstaanden, ouderen en niet-actieven scoren we internationaal niet goed. Er zou met andere woorden een meer gericht sociaal doelgroepenbeleid moeten worden gevoerd. De Vlaamse Regering is zich hiervan bewust en mijn collega bevoegd voor gelijkheidsbeleid doet de nodige inspanningen. Ze zal die naar alle waarschijnlijkheid in de beleidsbrief verder ontwikkelen. De regering wil bovendien een doorzichtiger doelgroepenbeleid vorm geven. Ik verwijs naar het OMNIO-statuut en naar wat op het federale niveau is beslist.

Als dit niet volstaat, dan kan ik nog verder ingaan op technische details. Ik hoop echter dat ik op alle vragen van de heer Van den Heuvel heb geantwoord.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

De heer Koen Van den Heuvel: Mijnheer de minister-president, ik dank u voor uw uitvoerig antwoord. De armoedeproblematiek verdient de nodige aandacht, en zeker in deze symbolische week. Deze vragen zijn nogal technisch van aard, maar onze fractie stelt in elke commissie een aantal vragen om het brede spectrum van het armoedebeleid te overspannen. Deze vragen zijn belangrijk omdat om een goed beleid te kunnen voeren, een en ander op tijd moet worden gemonitord en geëvalueerd. Goede statistieken vormen daar een basis voor. Als het nodig is, kan het beleid dan worden bijgestuurd.

Ik ben blij dat er tijdens de voorbije jaren stappen in de goede richting zijn gezet. Ik hoop dat het coördinatiecomité zo snel mogelijk tot stand komt en dat Vlaanderen daartoe de nodige prioriteiten vooropstelt.

Vooraf het einde van het antwoord was relevant voor het armoedebeleid. We scoren internationaal goed, maar er zijn nog pijnpunten die de minister-president terecht blootlegt. We scoren niet goed op vlak van alleenstaanden, ouderen en niet-actieven. Vlaanderen moet samen met de federale overheid inspanningen leveren om de 50-plussers aan het werk te houden. De werkgelegenheidsgraad van die groep behoort niet toevallig ook tot de laagste in Europa. Die moet worden opgekrikt om de armoedegrade te verminderen. Wat betreft de 65-plussers is er de pensioenproblematiek. Door het hoge aantal uitkeringsgerechtigden zijn de uitkeringen tijdens de voorbije 20 jaar niet voldoende mee geëvolueerd met de welvaart. Er zijn dus uitdagingen genoeg!

De voorzitter: Minister-president Peeters heeft het woord.

Minister-president Kris Peeters: Mijnheer Van den Heuvel, het is niet toevallig dat dit in de Septemberverklaring aan bod is gekomen. Sommigen vonden die te kil en economisch, maar er is zeer uitdrukkelijk naar de problematiek van de armoede verwezen. Als we de ambitie hebben om een topregio te zijn, dan is het probleem van armoede een constant aandachtspunt. Er zijn in Vlaanderen groepen die het heel moeilijk hebben. Ik zal er met de Vlaamse Regering alles aan doen om de juiste beleidsmaatregelen verder uit te voeren om ook deze groepen uit de armoede te krijgen en ervoor te zorgen dat ze volwaardig kunnen deelnemen aan de Vlaamse samenleving.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

